

Cieszyński
Almanach
Pedagogiczny

NR 2998

Cieszyński Almanach Pedagogiczny

Tom 1

Tradycja i współczesność w myśli pedagogicznej

pod redakcją naukową
Urszuli Szuścik

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Katowice 2012

Redaktor serii: Publikacje Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji

Robert Mrózek

Recenzent

Michał Lis

Rada Programowa

Pavol Dancák, Zenon Jasiński, Bronislava Kasačova, Wiesława Korzeniowska,
Tadeusz Lewowicki, Hana Lukašova, Robert Mrózek, Katarzyna Olbrycht, Andrzej Slodička,
Monika Slodičkova, Bogusław Śliwerski

Rada Redakcyjna

Małgorzata Bortliczek, Zenon Gajdzica, Ewa Grodzka-Mazur, Izabela Łuc, Andrzej Murzyn,
Marek Rembierz, Eugenia Smyrnova-Trybulska, Alina Szczurek-Boruta, Urszula Szuścik,
Krzysztof Śleziński

Publikacja jest dostępna także w wersji internetowej:

Central and Eastern European Online Library

www.cceol.com

Śląska Biblioteka Cyfrowa

www.sbc.org.pl

Spis treści

Wprowadzenie (<i>Urszula Szuścik</i>)	7
---	---

Artykuły

Tadeusz Lewowicki Tożsamość pedagogiki – tradycja, współczesność, nowa tożsamość?	11
Wiesława Korzeniowska Reformatory górnos Śląskiego szkolnictwa elementarnego – w wieku XVIII i XIX	25
Jolanta Kwiatek Spór o model gimnazjum w XIX-wiecznej niemieckiej myśli pedagogicznej	36
Danuta Kocurek Cieszyn – ośrodkiem kształcenia nauczycieli (szkic historyczny)	63
Joanna Lusek Rozwój opieki przedszkolnej w Katowicach w okresie 20-lecia międzywojennego	79
ks. Tomasz Żoła Działalność zakonna w zakresie kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży w okresie międzywojennym i w nowej rzeczywistości kształtującej się Polski Ludowej	98
Aleksander Kwiatek Środowisko filologiczne wobec kształcenia humanistycznego w II Rzeczypospolitej	116
Krzysztof Śleziński Sebastiana Petrycego filozofia wychowania	135
Izabela Łuc Wielokulturowość cieszyńskiego pogranicza w aspekcie XIX-wiecznego imiennictwa	154

Mirosława Pindór Teatr czeski w Cieszynie (1891–2011). Zmienna obecność	166
Aleksandra Giełdoń-Paszek Rola historii i teorii sztuki jako przedmiotu w procesie edukacji artystycznej .	191
Malcolm Ross The Angel in the Brain: notes towards an intelligence of feeling	204

Nowości, recenzje i omówienia

<i>Sztuka bycia człowiekiem. Wychowanie a poszukiwanie wartości i sensów życia. Artykuły, eseje, wspomnienia, notatki, szkice. Red. B. Dymara, B. Cholewa-Gałuszka i E. Kochanowska. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2011, 334ss. (Maria Kocur)</i>	215
--	-----

Kronika

Kronika naukowa (2010/2011)	219
Noty o autorach	221
Indeks osobowy	223

Wprowadzenie

Oddajemy w Państwa ręce pierwszy tom publikacji „Cieszyński Almanach Pedagogiczny”. Powstał on z inicjatywy Dyrekcji Instytutu Nauk o Edukacji. Jest to rocznik redagowany przez Instytut Nauk o Edukacji Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie (Uniwersytet Śląski). Wbrew przymiotnikowi „cieszyński”, almanach nie będzie czasopismem regionalnym czy lokalnym. Będzie to periodyk o tematyce ogólnopedagogicznej, otwarty na szeroko rozumianą współpracę z przedstawicielami myśli pedagogicznej kraju, państw ościennych oraz innych. Tytułem swym wskazuje jedynie na miejsce redagowania i wydawania, nawiązując do najstarszych tradycji kształcenia nauczycieli w tej części Polski (nieprzerwanie od 1776 roku), a także do publikacyjnych tradycji pedagogicznych związanych z wiekiem XIX, tj. ukazywania się od 1892 do 1939 roku „Miesięcznika Pedagogicznego” – pierwszego poświęconego szkole i rodzinie polskiego czasopisma na Śląsku. Było ono wydawane przez Polskie Towarzystwo Pedagogiczne w Cieszynie i poświęcone szkolnictwu, nauczycielom i współpracy rodziców ze szkołą. Redagowane przez Hilarego Filasiewicza, który w pierwszym numerze (z 1 stycznia 1892 roku) podkreślał, iż celem miesięcznika jest zarówno gromadzenie „myśli nauczycieli i ludzi stojących wprawdzie poza szkołą, ale nauką i wychowaniem swych dzieci mocno zainteresowanych”, jak i tworzenie płaszczyzny porozumienia z pedagogami innych części Polski.

Do tych tradycji nawiązuje też Redakcja prezentowanego tomu almanachu, który stanowić ma forum naukowe, sprzyjające rozwijaniu nauk pedagogicznych i upowszechnianiu kultury pedagogiki, umożliwiając tym samym – przedstawicielom wielu specjalności pedagogicznych – dzielenie się swymi osiągnięciami; ma też sprzyjać nawiązywaniu szerokiej współpracy i wymianie doświadczeń.

Tom 1 rocznika został zatytułowany *Tradycja i współczesność w myśli pedagogicznej*, obejmuje teksty z zakresu historii nauczania, szczególnie na Śląsku, obecności tradycji we współczesnej kulturze oraz oceny miejsca pedagogiki jako

dyscypliny naukowej współcześnie. Stałymi częściami publikacji są artykuły, które stanowią jej najważniejszą część, następnie recenzje i kronika naukowa. Zależnie od decyzji redaktora danego tomu mogą się w nim znaleźć informacje o badaniach z zakresu tradycji i kultury Cieszyna czy debiuty młodych pracowników naukowych.

Urszula Szuścik

Kronika naukowa (2010/2011)

Oto wykaz wybranych publikacji Instytutu Nauk o Edukacji (za 2010 rok):

- Edukacja małego dziecka. T. 1: Teoretyczne odniesienia, tendencje i problemy.* Red. E. OGRODZKA-MAZUR, U. SZUŚCIK, A. GAJDZICA. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2010.
- Edukacja małego dziecka. T. 2: Wychowanie i kształcenie w praktyce.* Red. E. OGRODZKA-MAZUR, U. SZUŚCIK, M. ZALEWSKA-BUJAK. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2010.
- Edukacja małego dziecka. T. 3. Nowe konteksty, poglądy i doświadczenia.* Red. E. OGRODZKA-MAZUR, U. SZUŚCIK, S. CZUDEK-ŚLĘCZKA, A. WĄSIŃSKI. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2010.
- Edukacja międzykulturowa – teorie, poglądy, doświadczenia społeczne.* Red. T. LEWOWICKI, E. OGRODZKA-MAZUR. Cieszyn–Warszawa–Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP, Wydawnictwo Adam Marszałek, 2010.
- ŁUC I. : *Współczesne gry komunikacyjnojęzykowe.* Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2010.
- MRÓZEK R.: *Miejski krajobraz nazewniczy Cieszyna w perspektywie diachronicznej.* Ustroń–Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Galeria „Na Gojach”, 2010.
- RASZKA R.: *Komputerowe wspomaganie procesu zintegrowanej edukacji matematycznej uczniów klas pierwszych w zakresie arytmetyki.* Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2010.
- Rodzina i szkoła wobec realiów i wyzwań XXI wieku.* Red. D. KOCUREK. Kraków: Wydawnictwo „Scriptum”, Tomasz Sekunda, 2010.
- Studia z teorii i historii wychowania oraz nauk pokrewnych. Tom jubileuszowy poświęcony Profesor Wiesławie Korzeniowskiej.* Red. U. SZUŚCIK. Ustroń–Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Galeria „Na Gojach”, 2010.

Szkolnictwo z polskim językiem nauczania w państwach europejskich – stan, problemy i perspektywy. Red. T. LEWOWICKI, J. NIKITOROWICZ, A. SZCZUREK-BORUTA. Białystok–Cieszyn–Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP, Stowarzyszenie Wspierania Edukacji Międzykulturowej, 2010.

Wsparcie instytucjonalne osób niepełnosprawnych w Polsce i Republice Czeskiej. Red. I. FAJFER-KRUCZEK, S. WRONA. Cieszyn: Wydawnictwo ARKA, 2010.

Ogółem zorganizowano 7 konferencji naukowych w 2010 roku w Instytucie Nauk o Edukacji, wybrane konferencje na temat:

Edukacja i socjalizacja w życiu osób niepełnosprawnych intelektualnie [kwiecień 2010].

Edukacja małego dziecka [maj 2010].

Pedagogika międzykulturowa wobec wykluczenia społecznego i edukacyjnego [październik 2010].

Teoretyczne i praktyczne aspekty kształcenia na odległość [październik 2010].

Oprac. Urszula Szuścik

W 2011 roku Instytut Nauk o Edukacji kontynuował prace redakcyjne w zakresie wydania pierwszego numeru czasopism: „Cieszyński Almanach Pedagogiczny”, „Edukacja Międzykulturowa” oraz „Problemy Edukacji, Rehabilitacji i Socjalizacji osób Niepełnosprawnych”.

Pracownicy Instytutu realizowali 2 projekty badawcze MNiSW oraz 2 granty NCCN (własne), 3 projekty zagraniczne/unijne w ramach współpracy transgranicznej, 2 projekty strukturalne w ośrodkach zagranicznych. Uczestniczyli też w 7 projektach koordynowanych przez inne ośrodki badawcze.

Instytut zorganizował łącznie 11 konferencji naukowych, w tym 5 – z udziałem partnera zagranicznego.

Noty o autorach

Dr Aleksandra Giełdoń-Paszek

Zatrudniona w Instytucie Sztuki na Wydziale Artystycznym Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie. Zainteresowania badawcze: teoria i historia sztuki.

Mgr Maria Kocur

Absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Dr Danuta Kocurek

Zatrudniona w Instytucie Nauk o Edukacji Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: kultura wychowania, historia oświaty.

Prof. zw. dr hab. Wiesława Korzeniowska

Zatrudniona w Wyższej Szkole Administracji w Bielsku-Białej. Zainteresowania badawcze: historia wychowania, historia kultury.

Prof. Uniwersytetu Opolskiego dr hab. Aleksander Kwiatek

Zatrudniony na Wydziale Pedagogiczno-Historycznym Uniwersytetu Opolskiego. Zainteresowania badawcze: historia wychowania, historia Śląska, dzieje myśli pedagogicznej.

Prof. Uniwersytetu Opolskiego dr hab. Jolanta Kwiatek

Zatrudniona na Wydziale Pedagogiczno-Historycznym Uniwersytetu Opolskiego. Zainteresowania badawcze: historia wychowania, historia Śląska.

Prof. zw. dr hab. Tadeusz Lewowicki

Zatrudniony na Uniwersytecie Warszawskim i w Wyższej Szkole Pedagogicznej ZNP w Warszawie oraz na Uniwersytecie Śląskim, na Wydziale Etnologii i Nauk

o Edukacji w Instytucie Nauk o Edukacji; kieruje Zakładem Pedagogiki Ogólnej. Zainteresowania badawcze: pedagogika ogólna, pedagogika społeczna oraz międzykulturowa metodologia nauk.

Dr Joanna Lusek

Zatrudniona w Centralnym Muzeum Jeńców Wojennych w Opolu-Łambinowicach. Zainteresowania badawcze: historia i teoria wychowania.

Dr Izabela Łuc

Zatrudniona w Instytucie Nauki o Edukacji Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: językoznawstwo, onomastyka.

Dr Mirosława Pindór

Zatrudniona w Instytucie Nauk o Edukacji Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: teatr, historia teatru, teatr na Śląsku Cieszyńskim.

Prof. Malcolm Ross

Zatrudniony w Uniwersytecie Exeter (School of Education), Wielka Brytania. Zainteresowania badawcze: teoria sztuki, animacja społeczno-kulturalna.

Prof. Uniwersytetu Śląskiego dr hab. Urszula Szuścik

Zatrudniona w Instytucie Nauk o Edukacji Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji, Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: pedagogika i psychologia twórczości, wychowanie estetyczne, edukacja plastyczna, edukacja dziecka.

Dr hab. Krzysztof Śleziński

Zatrudniony w Instytucie Nauk o Edukacji Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: filozofia, filozofia edukacji, historia filozofii.

Ks. mgr Tomasz Żoła

Zatrudniony w Parafii o. Maksymiliana Kolbego w Mysłowicach. Zainteresowania badawcze: historia kościoła, oświata kościelna.

Indeks osobowy

A

Abramowicz Zofia 159, 162, 163
Adamus M. 112
Albert Wielki 135
Altenstein Karl von 48, 50, 52, 53
Altwürth Matias 64
Amsterdamski Stefan 18
Anczyc Władysław L. 170
Appel Włodzimierz 131
Arystoteles 13, 135–137, 139, 140, 142, 205, 207

B

Bab Julius 188
Babicki Józef Czesław 102
Bacon Francis 146
Bachórz Józef 130
Bałucki Michał 171
Baranowski Bolesław 67
Bartnicka Kalina 45
Basedow Johann Berhard 37
Baumeister August 41, 45, 48
Bédier Joseph M. 168
Bednarek Henryk 38
Benda Julien 127
Benedykt XVI 215
Berenta Waław 118
Berstein Basil 199
Beruče Petr 172
Białostocki Jan 194
Bieliński Franciszek 29
Bieniek Juliusz 86
Bieńkowski Ludomir 27
Bieńkowski Tadeusz 149

Błogosławiony Jan Sarkander 169
Bobrowska-Nowak Wanda 82, 85, 94
Böcklin Arnold 196
Boettner-Łubowski Rafał 198, 199
Bogacz Irena 155
Bogedain Bernard ks. 32–35
Boromeusz Karol św. 65, 98, 112
Borysiuk Mirosław 131
Boyle Robert 146
Brahmer Mieczysław 118
Broda Jan 66
Bronk Andrzej 23
Brożek Ludwik 68, 70, 71
Budzyńska-Daca Agnieszka 139, 140
Budzyński Józef 36
Bujak Franciszek 67
Bujwid Odo 67
Buława Edward 64
Buzek Józef 67

C

Campe Joachim Heinrich 37
Chlebowczyk Józef 72
Chmaj Ludwik 17
Chociszewski z Czeszewa 173
Chodera Václav 170, 171, 175
Chojnicka Krystyna 43, 44
Cholewa-Gałuszka Bogusława 215
Chrzanowski Ignacy 123
Colbert Jean-Baptiste 192
Copleston Frederick 146
Coreth Emerich 146
Cyceron 49, 135
Cygan Stanisław 124

Czachowski Kazimierz 117
Czapliński Władysław 52
Czartoryski Paweł 135
Czerkawski Jan 137
Ćwikliński Ludwik 118

Č

Čorta Vladimír 181

D

Damasio Atonio 205
Dawid Łucja 68, 71
Davies Peter M. 184
Decroly Owidiusz 82
Dedio Stanisław 128, 132
Delchau Adolf 170
Denek Kazimierz 216
Dewey John 16
Diesterweg Friedrich Adolf 54
Dietrich Margaret 188–190
Dobrowolska 94
Dobrucki Gustaw 122
Dominiczak Andrzej 36
Domityła, s. 106
Donnesmarck hr. 98
Dostála Pavla 185
Dostojewski Fiodor 184
Drábka Dawid 184–186
Drdy Jan 179
Droba Stanisław 68
Dudek Antoni 109
Dymara Bronisława 215, 216

E

Eichhorn Johann Albrecht F. 53, 54
Eilers Gerd 53, 54
Ejmond Julian 118
Erazm z Rotterdamu 15

F

Farnik Ernest 68
Faron Bolesław 113
Fazan Mirosław 166, 173, 174
Felbiger Johann Ignatz von 26–31, 34, 35
Félibien André 193, 194
Feltre Vittorino da 15
Festinger Leon 206
Fichte Johann Gotlieb 43
Fiedler Robert 32

Filasiewicz Hilary 7
Floerke Roland 193
Fonfara Ewa 66
Fox Dorota 167
Franciszek Józef I 158
Franciszek Józef 164
Freinet Celestyn 82
Fröbel Friedrich 82
Fryderyk II 26, 28
Fryderyk II Hohenzollern 27
Fryderyk Willhelm 32
Fryderyk Willhelm III 50
Fryderyk Wilhelm IV 52
Frystacki, rodzina 99
Furch M. Lukrecja, siostra 112

G

Gabzdyl Jolanta 21
Gala S. 155
Galos Adam 52
Gansiniec Ryszard 118, 119, 122–132
Gansiniec Z. 131
Ganszyniec Ryszard 131, 132
Garbińska 94
Gassendi Pierre 146
Gawlik Stanisław 27, 31, 32, 34
Gauguin Paul 196
Gąsowski A. 179
Geremek Hanna 117
German Ludomir 68
Gerson Wojciech 196
Giełdoń-Paszek Aleksandra 221
Gładysz Antoni 72
Głębiński Stanisław 67
Godlewski Emil 67
Goethe Johann W. 39, 46
Golias Marian 118–120, 122, 123
Gołaszewska Maria 13
Gołębek Wanda 112
Gorol Marta 112
Gorgias z Leontinoi 13
Gossler Gustaw 57
Got Jerzy 175
Góral Józef 68
Górka Olgierd 130
Grabski Stanisław 122
Grabowscy Andrzej i Mikołaj 181
Grażyński Michał 84
Gregorowicz Jerzy Kanty 170

Grimm Jakob 38
Grodek, właśc. Gotfryd Ernst Grodeck 130
Grygierczyk M. Czesława, siostra 112
Grzeszłowska Magdalena, siostra 112
Grzymek Kinga, siostra 112
Gryz Ryszard 109
Guillet de Saint Georges A.G. 193
Günther K.-H. 43
Gwiazdecki Piotr 146

H

Haehn Johann Friedrich 28
Hamann Johann Georg 37
Hammer Seweryn 118
Handelsman Marcelli 129
Hašek Jaroslav 179
Hausbrandt Andrzej 188, 189
Havel Václav 183
Havlíček B. 169, 171, 172
Hecker Johann Julius 28
Hegel G.W. Friedrich 53
Heine Heinrich 40
Hejnicka-Bezwińska Teresa 40, 43
Hemperek Piotr 27
Herbart Johann Friedrich F. 16, 39, 44, 45
Herder Johann Gottfried 37, 39–41
Herman J. 169
Herrlitz Hans-Georg 43–47, 49, 61
Hierowski Z. 179
Hlond August 109
Hobbs Thomas 146
Hojka Zbigniew 167
Hopf Wulf 43–47, 49, 61
Hopkins Gerard Manley 212
Horacy, właśc. Quintus Horatius Flaccus 49, 135
Humboldt Wilhelm von 40–45, 47, 48, 61, 62
Huxley Aldous 127
Hyppias 13
Hyvnar Jan 183

I

Ingarden Roman 13, 204–207, 211
Ignatowicz-Skowrońska Jolanta 156
Irmer Bernard 59
Izydorczyk F. 65

J

Jachman Reinhold Berhard 43

Jaeger Werner Wilhelm 38
Jan Paweł II, właśc. Karol Wojtyła 215
Janáček Leoše 184
Jasiczek H. 173
Jasiński Zenon 166
Jaspers Karl 127
Jaszczołt Władysław 100
Jaworski Kazimierz 183, 184
Jędrzejewicz Janusz 128
Jędrzejewicz Wacław 128
Józef II Habsburg 31, 63
Josef a Salle 63
Justyna, s. 106
Juzy 100

K

Kaczorowski Włodzimierz 50
Kadłubiec Daniel 216
Kafka Franz 127, 184
Kahl W. 40, 41
Kajetan Josef 172
Kaleta Zofia 154
Kallembach Józef 118
Kamiński Stanisław 27
Kandinsky Wassily 197
Karol Otton von Raumer 33
Karolak Czesław 38, 39, 49
Karol, św. 99
Kartezjusz, właśc. René Descartes 146
Kasprowicz Jan 67
Kaszper Kazimierz 182
Kaute Małgorzata 183
Keller Dawid 34
Kierski Feliks 28, 30
Kindermann Ferdynand, ks. 30
Kiszewski Antoni 33
Klaczko Julian 195, 196
Klinger Witold 117, 118
Klopstock Friedrich Gottlieb 38
Knapski Grzegorz 149
Kochanowska Ewa 215, 216
Kochański Aleksander 108
Kocur Maria 221
Kocurek Danuta 66, 221
Koć-Seniuch Genowefa 216
Königsfeld 94
Konopka Hanna 109
Kojs Wojciech 72
Kołakowski Andrzej 127

- Kołakowski Leszek 215
Komeński Jan Amos 15, 149, 150
Kongan Walentyna 85
Konieczna Ewelina 186
König H. 40, 43, 44, 52, 54
Kopczewski Władysław 79
Kopoczek Alojzy 72
Korbel Jan 166
Korta Waclaw 52
Korzeniowska Wiesława 20, 63, 64, 72, 75,
147, 216, 221
Korzenny Jan 173
Kosicki Karol 32
Kościelski Władysław 129
Kot Stanisław 13, 14, 25, 29, 30, 31, 36–38,
44, 58, 118
Kotarbiński Tadeusz 118
Kowalczykowa Alina 130
Kowalski Jerzy 118
Koziar Jan, ks. 64
Kozub-Ciembroniewicz Wiesław 43
Kozmian Stanisław 175
Krajewski Józef 17
Krajewski Władysław 12
Krasuski Jerzy 126
Kraul Margret 43, 47, 50–56, 58–60, 124
Krąpiec Mieczysław Albert 110
Kremer Józef 195, 196
Kridl Manfred 118
Kromołowska M. 94
Krupa Marianna 39, 54
Krupiński Janusz 199
Krzemieniewski Seweryn 67
Kubacz Adam 63, 64
Kubín Rudolf 181
Kubisz Jerzy 68
Kubisz Paweł 177, 178
Kundera Milan 168
Kuhn Thomas S. 18
Kukulski Zygmunt 43
Kuleczka Pola 216
Kumaniecki Kazimierz 118
Kunicki Wojciech 38, 39, 48
Kunowski Stefan 17
Kurdybacha Łukasz 40, 52, 54
Kusnjer Ivan 186
Kwiatkowska Henryka 20
Kwiatek Aleksander 36, 38, 40, 41, 118, 131,
221
Kwiatek Jolanta 48, 130, 221
Kwieciński Zbigniew 20, 36, 40
- L**
Ladenberg Adalbert von 33, 54
Lauchen Jan Krzysztof 28
Laubert Manfred 32
Le Brun Charles 192
Lech Danuta 158, 159
Lelewel Joachim 130
Leonardo da Vinci, właśc. Leonardo di ser
Piero da Vinci 196
Lewowicki Tadeusz 12, 17–21, 23, 155, 221
Leżańska Wiesława 82, 83
Lipok 100
Liwiusz, zob. Titus Livius
Locke John 15, 142, 146–148
Londzin Józef, ks. 64, 173
Lorinser Karl Ignaz 50, 51
Lusek Joanna 222
Lutosławski Wincenty 118, 130
- Ł**
Łabęcka Maria 85
Ładnowski Aleksander 170
Łakomski Marcin 36
Łempicki Zygmunt 37, 118, 123, 133
Łempicki Stanisław 118
Łoś Stanisław 38
Łopuszański Tadeusz 122
Łuc Izabela 222
Łukasiewicz Dariusz 47
Łuszczkiewicz Władysław 195, 196
- M**
Maciejowski 135
Madajczyk Czesław 126, 127
Madej, rodzina 99
Madeja Józef 28, 29, 45
Majchrowicz Franciszek 68
Majdański Stanisław 23
Majtán Milan 154
Makowski Mariusz 167, 168
Malec Maria 155, 161
Malraux André 197
Mandziuk J., ks. 32
Manteuffel Jerzy 118
Marciniak J. 199
Marcinkowski Tadeusz 131

- Maria Magdalena, św. 156
Maria Teresa Habsburg 30, 31, 63
Marrou Henri Irénée 38
Marycjusz Szymon 15
Matejko Jan 196
Mauersberg Stanisław 109, 120, 122, 124
Miąso Józef 45–47, 79
Miękina Leon 65, 68
Michalkiewicz Stanisław 55
Michejda Jan 68
Mickiewicz Adam 130, 131
Mikoláš Jaroslav L. 173, 174
Mildner T. 127
Milewski Tadeusz 155
Miodek Jan 216
Misiólek Edmund 188
Misiurek J. 27
Mitas Andrzej 64, 72, 75
Mniszek Jerzy 135
Mniszek Martyna 135
Modrzewski Andrzej Frycz 15
Montessori Maria 82
Morawski Kazimierz 117, 119
Morstin Ludwik Hieronim 129
Morus Tomasz 15
Motyka K. 89, 90, 93
Możdżeń Stefan Ignacy 43
Mrštikù Alois 171
Mrštikù A. i V. 175, 178, 180
Mrózek Robert 66, 69, 71, 72, 75, 155
Müller Carl 48
Müller Ernst 58, 59
Mundorff Gerda 54
Murzyn Andrzej 64, 72, 75
Mykita-Glensk C. 174
- N**
Napoleon Bonaparte 40
Narutowicz Gabriel 117
Nawroczyński Bogdan 39, 44, 45
Nedbal Oskar 177
Neruda Jan 172
Newton Isaac 146
Nielsen 100
Niemeyer August Hermann 44
Niestolik Norbert 34
Niethammer Friedrich Immanuel 36, 37, 47
Nikitorowicz Jerzy 17, 155, 189
Nohavica Jaromír 182, 185
- Noskowski, biskup płocki 145
Nowak Krzysztof 167
Novéhy Vilém 177
- O**
Oberle W. 40, 45, 46, 48
Oelrichs H. 28
Oelszlaeger Beata 21
Ogniewjuk Wiktor O. 12
Ogrodzka-Mazur Ewa 13–14
Oko Jan 118
Okołowiczówna S. 80
Okrzeşik Janusz 183
Olbrycht Katarzyna 14, 186
Olszewski Henryk 44
Opoczyński Kazimierz 70
Orłowski Hubert 38, 39, 48
Orszulik Bolesław 71, 170
Ortega y Gasset José 127
Ostromęcka Helena 18
Oszelda Paweł 177
- P**
Pacl 181
Pachtler G.M. 42, 53
Paciorkowski Jerzy 100
Panic Idzi 66, 155
Pankiewicz Józef 197
Pasek Joanna 146
Pastuszczyn Bazyli 131
Pataka Eva 181, 184
Pater M. 55
Paulsen Friedrich 37, 60
Pazdro Zbigniew 68
Pełka Filotea, s. 103
Peřinové Iva 181
Pěska Vlastimil 184
Pestalozzi Johann Heinrich 15, 37, 42, 43, 54
Peszek Jan 181
Petrycy Sebastian z Pilzna 135–152
Pevsner Nikolaus 193, 194
Piasecki Eugeniusz 67
Pigge H. 42, 44, 46, 47, 51, 56, 58–61
Pilch Stanisław 118
Piłsudski Józef 122
Pindór Mirosława 168, 174, 176–179, 183, 186, 222
Pirenne Jacques 127
Piskozub Andrzej 126, 127

- Piwocki Ksawery 196
 Platon 13, 118
 Plazuń Józef, ks. 64
 Pless von, książę, właśc. Jan Henryk XV
     Hochberg 99
 Plezia Marian 38
 Poláček 181
 Popiołek Franciszek 63, 67, 70, 71
 Popiołek Kazimierz 174
 Popławski Mieczysław S. 117, 118
 Poprzęcka Maria 193
 Porczak Antoni 199
 Porębski Mieczysław 192, 195–197, 200, 201
 Prażmowski J. 69, 104, 105
 Preissovė Gabriely 170, 175
 Přimbskéh Rajmund 172
 Prodikos z Keos 13
 Protagoras z Abdery 15
 Przychocki Gustaw 117, 118, 121, 122
 Pszczołka Paweł 106
 Puzynina Jadwiga 149/150
- R**
- Rakus Paweł 68
 Raszka Jan 68
 Rau Zbigniew 43
 Raumer Karol Otton von 54
 Rechowicz Henryk 84
 Redon Odilon 196
 Reid Louis Arnaud 207
 Rein Wilhelm 16
 Remerowa Krystyna 149
 Rethwisch Conrad 45, 46, 50, 51, 59
 Ręgorowicz Ludwik 85, 104
 Richter Johann Samuel 32
 Rilke Rainer Maria 204, 206, 211
 Roloff Ernst M. von 37, 40, 42
 Rosenbaum Hendel 91
 Ross Malcolm 207, 222
 Rostropowicz Joanna 118
 Rostworowski Stanisław 129
 Roubal Jan 167
 Rousseau Jean-Jacques 15
 Rozwadowski Władysław 44
 Ruml 181
 Rušćak František 154
 Rusek Halina 71–73
 Rybicki Paweł 167
 Rydel Lucjan 68
- Rzetelska-Feleszko E. 154
 Rzewiczok Urszula 86, 94
- S**
- Sachse Joanna 149
 Sajdak Jan 117, 118
 Salustiusz, właśc. Gaius Sallustius Crispus
     49
 Samsel Agata 81–83
 Sawicki Lucjan 68
 Schaeffer Bogusław 181
 Schenkl A. 42, 43
 Schiller Friedrich 39, 40
 Schiller Franciszek 68
 Schmidt Max C.P. 60
 Schöndorf Harald 146
 Schrader Wilhelm 47
 Schultze Johann 45, 50, 52, 53
 Searts D. 204
 Sejdel Maria 85
 Sekora O. 181
 Seng Ulrich 40, 47, 53
 Serafin Franciszek 167
 Siedlecki Michał 67
 Sierosławska Anna 85
 Sinko Tadeusz 44, 117, 120, 121, 124, 127
 Skoczyński Jan 136
 Skorupa Adam 175
 Skrzyszewski S. 108, 109
 Skutnik Jolanta 186
 Słowacki Juliusz 177
 Smečková-Bencová Isabel 185
 Smetana Bedřich 171
 Snoch Bogdan 65
 Sokołowski Marian 196
 Sośnicki Kazimierz 17
 Spengler Oswald 126, 127
 Spyra Janusz 63–66, 167, 168
 Srebrny Stefan 118
 Staff Leopold 118
 Stagiryta 138
 Stalin Józef, właśc. Josif Wissarionowicz
     Dżugaszwili 167
 Stalmach Paweł 65
 Starnowski Jerzy 128, 133
 Staszków Michał 72
 Stawecka K. 27
 Stein I. 122
 Stera Teodor 39

Sternbach Leon 118
Stępień Antoni 27
Stępień Antoni B. 110
Stiehl Ferdinand 55
Stochmiałek Jerzy 216
Stołowski W. 81
Strachwitz von, hrabia 27
Stroupeznický Ladislav 184
Strzemiński Władysław 196, 197
Suchodolski Bogdan 81, 149, 150
Süvern Johann Wilhelm 45
Swinarski Artur M. 177, 178
Svoboda Jiří 172
Sysojewa Swietłana O. 12
Szacki Jerzy 41
Szafranski A. 27
Szekspir Wiliam 168
Szelągowski Adam 67
Szłaga J. 27
Sznalke, ks. 100
Szołtysek Adolf Ernest 44
Szromowa 94
Zulc Małgorzata 94
Zuścik Urszula 20, 64, 69, 72, 75, 222
Zybiak Irena 45
Zymański Mirosław S. 59

Ś
Śleziński Krzysztof 222
Ślęczka Kazimierz 72
Śliwerski Bogusław 19, 36, 40, 216
Świecki Andrzej 108, 109
Świeży Ignacy, ks. 68

Š
Šamberka František 170, 171
Šormová Eva 169
Štefanides Jiří 167, 169–172, 176
Štorková Pavlína 185

T
Tadeusiewicz Grażyna 79
Taranczewski Paweł 199
Tarasiewicz R. 117
Testelin H. 193
Thiersch Friedrich Wilhelm 47
Thumser B. 42, 44, 46, 47, 51, 56, 59–61
Tichy Helena 65
Titze Hartmunt 43–47, 49, 61

Titus Livius 49
Tokarski Jan 63
Tokarz Waclaw 68
Tomczakówna Maria 95
Tomicová Pavla 185
Tomoszek T. 69
Toynbee Arnold 127
Trnky František 171
Trudzik Artur 131–133
Turyn Aleksander 118
Tuwim Julian 118
Twardowski Kazimierz 67, 118
Tyl Josef Kajetan 175

V

van Gogh Vincent 196
van Gogh Theo 196
Viléma, bracia 171
Vives Juan Luis 15
Vogler Henryk 175
Voříšková Hana 185

W

Walczak-Szymańska Helena 85
Walicki Michał 196, 197
Warzecha Anna 85
Wauscha F. J. 169
Wawreczka Henryk 167, 168
Wąchocka Ewa 188
Wąsik Wiktor 137, 139, 147, 148
Weigl J. 50, 51
Weiss A. 27
Wełdzicki P. 71
Wereszczyński Antoni 118
Wereszycki Henryk 30, 31
Wergiliusz, właśc. Publius Vergilius Maro 49, 135
Weryho-Radziłłowiczowa Maria 80, 85/86
Wieniewski I. 117, 122, 126, 129, 130
Wierzbicki Andrzej 126
Wiese Ludwig 55, 56
Wilhelm II Hohenzollern 58
Wilhelm J. 172
Willamowitz-Moellendorff Ulrich von 37
Willman O. 16, 37, 38, 41
Winckelmann Johann Joachim 38, 40
Winniczuk Lidia 131
Witkin Robert 207
Witkowski Stanisław 117, 118

Wittlin Józef 118
Witwicki Stanisław 118, 119
Wnorowski Feliks 147
Wnuk-Nazarowa Joanna 185
Woleński Jan 36, 136
Wolf Friedrich August 40–42, 45, 53
Wolnicz-Pawłowska Ewa 156
Wołek-Czarnecki Tadeusz 118
Wołoszyn Stefan 14, 36, 44, 45
Woolf Virginia 208, 210, 211
Wordsworth William 210
Wroczyński Ryszard 120, 127, 149
Wronka Leszek 181
Wroński L. 147
Wróbel M. 81, 83
Wróblewski Kazimierz 67

Z

Zan Tomasz 130
Zajac Antoni 66, 69, 71
Zborowski Antoni 89, 90, 93
Ziegler Theobald 36, 37, 43, 47, 50, 52–56, 60
Ziemba Antoni 194
Zieliński Tadeusz 37, 117, 121–123, 125, 126,
129, 130
Ziller Tuiskon 16
Ziółkowski Janusz 87
Zuccari Federico 193
Zwenger Brigitte 80

Ż

Żywczyński Mieczysław 52, 53
Żoła Tomasz, ks. 222

Redaktorzy
Katarzyna Więckowska, Krystian Wojcieszuk

Projektant okładki i stron działowych
Paulina Dubiel

Redaktor techniczny
Małgorzata Pleśniar

Korektor
Lidia Szumigała

Łamanie
Grażyna Szewczyk

Copyright © 2012 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 14,5. Ark. wyd. 19,0. Papier offset.
kl. III, 90 g Cena 24 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c., M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław